

K-i felében két, meglehetősen bizonytalan folt tárult fel, melyekben viszonylag kevés neolitikus kerámia került elő.

JAKAB ATTILA

345. Székesfehérvár, Arany János utca 16.

(Fejér megye) Kk, Kú

2006 tavaszán régészeti kutatást végeztünk a telek udvarán, kb. 20×30 m nagyságú területen. Az udvar azonos az először 1007-ben említett korai királyi vár területének egy részével. A 11. században felépült négyzetes alakú korai királyi várat és palotát a 12. sz. folyamán minden irányban kibővítették, déli falához egy félkör alaprajzú teraszt építettek. Ennek a terasznak a fala éppen a mai Arany J. u. 16. sz. udvarán záródott. Az itt készülő térburkolat készítéséhez és a térrendezéshez, a várfal bemutatásához, támfallá történő kialakításához nélkülözhetetlen volt a fal nyomvonalának pontos meghatározása. Ezért kezdtünk feltárást az udvaron; ennek során sikerült megtalálnunk a félkör alakú terasz déli falát.

Az udvaron három árkot húztunk. Az 1. és 3. sz. árokban előkerült a korai királyi vár falának magja 80–90 cm szélességben. A falmag két oldaláról azonban hiányoztak a másutt feltárt, még meglévő kváderkövek. Így elképzelhető, hogy a fal eredeti szélessége megegyezett a korábban más helyen feltárt falak szélességével. Ezek ugyanis 160–220 cm szélességűek voltak. A falat szürkésfehér színű finom habarcsba rakták. A falszövetben apróbb és nagyobb köveket találtunk. Az ásatás tanúsága szerint az udvaron futó K–Ny irányú fal itt fordult É felé. Árkainkban egy késő középkori ház fala került elő a hozzá tartozó járósínttel. Ez az az építmény, melyet agyagba és habarcsba rakott formában kövekből építettek a korai királyi vár elbontott falfelületére. Ezt az építményt részint elbontva – keskeny kőfallal, téglaköpenyfallal – egy újabb téglalap alaprajzú helyiséget emeltek az itt álló romok helyére a 19–20. században.

A leletanyag az egész középkor időszakát felöleli; kiemelkednek belőle a 15. századi kályhacsempe-töredékek és edénytöredékek, megtalálhatók benne 18–20. századi cserepek és 19–20. századi téglák is. A székesfehérvári Szent István Király Múzeumban helyeztük el őket.

SIKLÓSI GYULA

346. Székesfehérvár, Koronázó tér 3–4.

(Fejér megye) LT, Kk

2006. július 10. és november 3. között az egykori prépostsági templom (Királyi bazilika) déli oldalán az 1998 óta ismert kerengőfolyosó területét tártuk fel az Anjou-kápolnától Ny-ra az ÉNy-i falsarokkal együtt. Az utóbbi helyen az É-i kerengőfal 1998 óta ismert, fehér márványból készült, 110,02 af felszínű parkányától K-re a fal mélyebb részének ez évi feltárásakor kettős ívekkel, közöttük lizénával tagolt mészkőlábazat került

elő. Alján a 109,21 af felszínnel dokumentált, az egykori járőfelület közelségét jelző, kőlapokkal borított, kiugró falszakasz futott. A fal Ny-i oldala két nagyméretű, közepesen megmunkált vörös márványtábla miatt kevésbé ismert.

A törtekőből épült É-i kerengőfal első megépítése 108,8–108,9 af járósíntől indult, az építkezés után kialakított járósíntet és felületeket a kerengőudvar és folyosó egyaránt sűrű temetkezései elpusztították. A kerengőfal újjáépítése a 109,8 af szintől indulóan a fal teljes hosszában határozottan mutatkozott, a falkoronán 110,4 af felszínnel két polírozott felületű vörös márványtábla maradt meg, az egyiken kisméretű lábazat lenyomatával.

Nem ismert a Ny-i és É-i kerengőfal találkozása az ÉNy-i saroknál átvezetett és máig kiváltképpen közműcső miatt, az eltérő falazási mód azonban periódusbeli különbséget sejtet. Az É-i falon a fehér márványparkány töredékessége és néhány törtekő a falkoronán talán arra utal, hogy a Ny-i kerengőfalat is átépítették. A korábbi évek ásatási megfigyelései szerint a kerengő templom melletti szakaszát a 14. században bontották le.

Az É-i kerengőfolyosóban a templombelső pillérsorának elpusztult, feltételezhető 4. és 5. pillérének megfelelő szakaszon egy-egy É–D irányú fal alapárka és csekély maradványa került elő, déli végük ráépült a kerengőfalra. A járósíntfoszlányok nem teszik egyértelműen meghatározhatóvá a két fal építésének és a kerengő elbontásának időrendi viszonyát, valószínű azonban, hogy építésükre a kerengőfolyosó megszüntetése után került sor, és jelentősen túléltek azt. Elbontásuk a 17–18. században történt. Feladatuk nem a kerengőhöz, hanem a templomépülethez kapcsolódott.

A kerengőfolyosóban 122 temetkezést tártunk fel, a kerengőudvar kerengőfal melletti, 1998–99-ben nem feltárt részein további 24 sírt. A sírok zöme a 108,3–109,9 af szintben volt, egy temetkezést a 110,41 af magasságban tártunk fel. A legelső temetkezések földsírok voltak, rétegtanilag ezeket hamarosan kőbéléses sírok követték, majd a temetkezések földsírokkal zárultak. A földsírokat és a kőbéléses sírokat is a későbbi temetkezések erőteljesen bolygatták. A sírokból koporsószerűen túl kevés lelet került elő: néhány bronz- vagy vaskarika, csat, egy sírból egy 13. századi friesachi denár. A sírok korábbi tapasztalatok és a szintadatok alapján a 12–14. századból származnak.

A temetkezések alatt korábbi kőporos és homok feltöltési rétegeket tártunk fel, eddig meghatározatlan rendeltetésű, vörös tarazzo terítésű objektumokkal, amelyeknek területe 1,5–2 m²-nél nem lehetett nagyobb. A rétegek aljáról, a 108,00 af szintből néhány kelta edénytöredék került elő. Ezekben a rétegekben néhány, a magasabb feltöltési rétegekkel már lefedett cölöplyukat találtunk.

Június 6. és július 14. között a Koronázó téri épület pincéjében végeztünk falkutatással egybekötött ásatást. Célunk annak kiderítése volt, hogy a barokk pincék